

**West-Friese
Archeologische
Notities 45**

Kijken tussen de kassen

Proefsleuvenonderzoek op het perceel Kleingouw 178
te Andijk, gemeente Medemblik

B.C. ter Steege & W. Stellingwerf

Kijken tussen de kassen

**Proefsleuvenonderzoek op het perceel Kleingouw 178 te Andijk,
gemeente Medemblik**

B.C. ter Steege & W. Stellingwerf

Colofon

West-Friese Archeologische Notities 45

Titel	Kijken tussen de kassen Proefsleuvenonderzoek op het perceel Kleingouw 178 te Andijk, gemeente Medemblik
Plangebied	Kleingouw 178, Andijk, gemeente Medemblik
Auteur(s)	B.C. ter Steege (senior KNA-archeoloog, Archeologie West-Friesland) W. Stellingwerf (materiaalspecialist, Archeologie West-Friesland)
Redactie	S. Gerritsen (senior KNA-archeoloog, Archeologie West-Friesland)
Veldwerk	B.C. ter Steege M. Kossen (archeoloog/veldtechnicus, Archeologie West-Friesland) E. van Paridon (veldmedewerker Archeologie West-Friesland) A. Weel (metaaldetectie, Archeologie West-Friesland) M. Huisman (stagiaire)

© Archeologie West-Friesland 2020

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, film, fotokopie, digitaal of geautomatiseerd systeem zonder voorafgaande toestemming van de copyrighthouders en de auteur.

De uitgever heeft de inhoud met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks deze zorgvuldigheid kunnen gegevens zijn veranderd of onjuist zijn weergegeven.

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens	7	
Samenvatting	9	
1. Inleiding	11	
2. Onderzoekslocatie	13	
2.1 Geologie en landschap	14	
2.2 Historische ontwikkeling plangebied	15	
2.3 Bekende archeologische waarden	16	
2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting	17	
3. Opzet en doel van het onderzoek	19	
3.1 Doel en vraagstelling	19	
3.2 Methode	20	
4. Resultaten	22	
4.1 Bodemopbouw	22	
4.2 Spoorbeschrijving	24	
4.2.1 Prehistorie	24	
4.2.2 Middeleeuwen	24	
4.2.3 Nieuwe Tijd	25	
4.3 Overig vondstmateriaal	28	
5. Beantwoording onderzoeksvragen	31	
6. Conclusies, waardestelling en advies	33	
6.1 Conclusies	33	
6.2 Waardestelling	33	
6.3 Selectieadvies en aanbevelingen	34	
Literatuur	35	
Bijlagen		
Bijlage 1	Allesporenkaart	37
Bijlage 2	Profielen	39

Administratieve gegevens

Project	Kleingouw 178, gemeente Medemblik
Projectnummer	479
Landelijk registratienummer	4621499100
Type onderzoek	Proefsleuvenonderzoek
Locatie/toponiem	Kleingouw 178, gemeente Medemblik
Kaartblad	20A
Centrale coördinaat	x: 141.220 y: 527.913
Datum rapportage	05-03-2020
Datum veldonderzoek	30-07-2018
Bevoegde overheid	Gemeente Medemblik
Archeologisch deskundige	drs. C.M. Soonius
Beheer en plaats documentatie	Provinciaal depot voor archeologie van Noord-Holland te Castricum
Opdrachtgever	Rhomans Beheer bv
Opdrachtnemer	Archeologie West-Friesland
Status	Goedgekeurd door Bevoegd Gezag

Samenvatting

In de maand juli van 2018 is door Archeologie West-Friesland een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het perceel Kleingouw 178 te Andijk, gemeente Medemblik. De aanleiding voor het onderzoek vormde de planontwikkeling voor de bouw van vijf nieuwe woningen op het perceel.

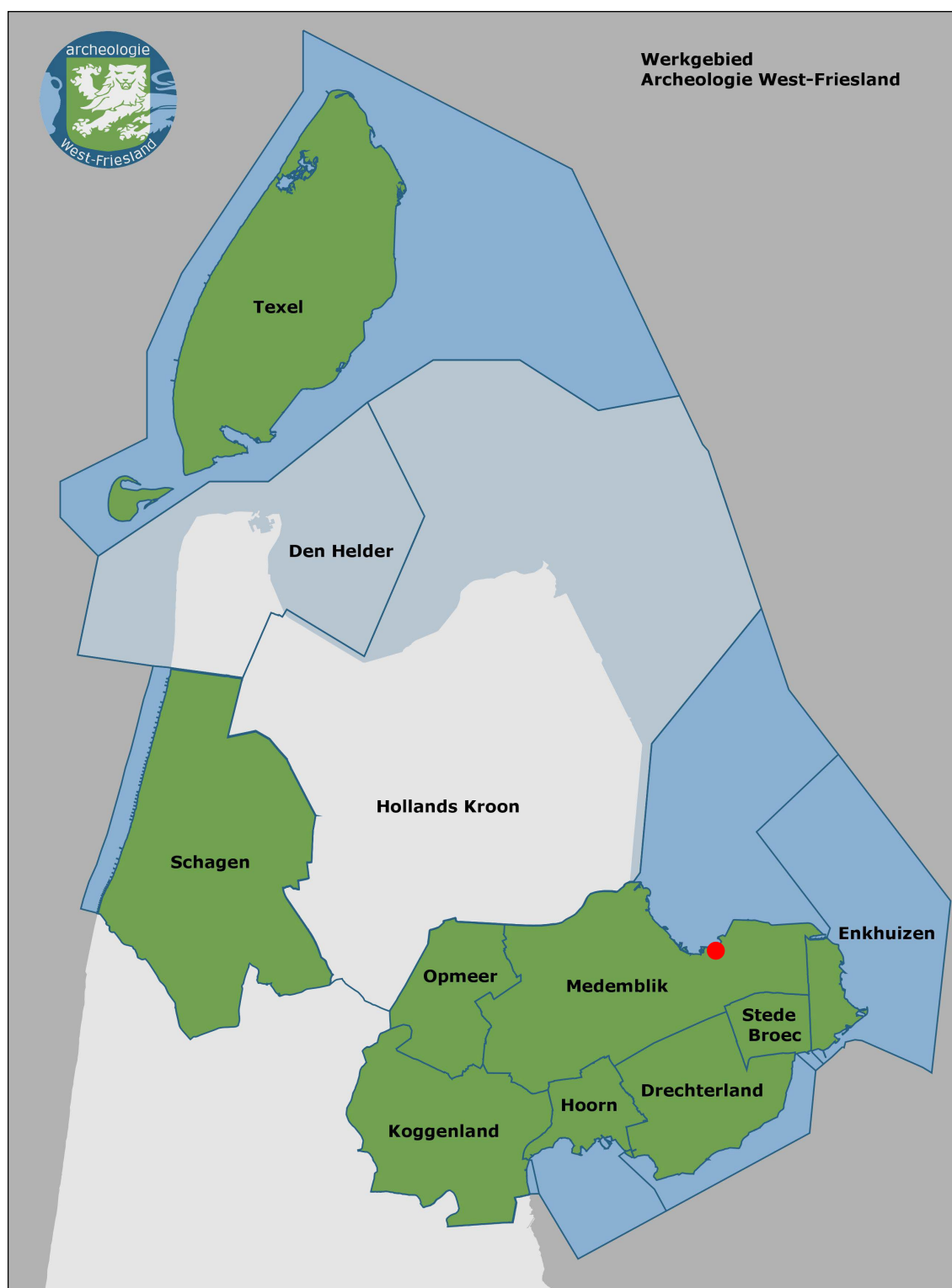
Het onderzochte plangebied bevindt zich langs de rand van het Meer van Wervershoof. Voor deze zone geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen. Tevens gold voor het noordoostelijke deel van het plangebied een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd, aangezien dit het achterterrein van een stolpboerderij betrof.

De bodemopbouw bestond uit een veenpakket met daar bovenop enkele lagen van een meerwalafzetting, een pakket kiekklei en een ophogingspakket. De aanwezigheid van de meerwalafzettingen en de kiekklei wijzen erop dat het plangebied zich aan de rand van het Meer van Wervershoof bevindt.

Aan de westzijde van het plangebied werden koeienpootafdrukken aangetroffen. Op basis van de diepteligging van de sporen betreft het hoogstwaarschijnlijk resten uit de prehistorie. Op het veen werd een stuk hout aangetroffen. Het bleek niet mogelijk om vast te stellen of het een tak betrof of een door mensen bewerkte en neergelegde balk.

In de top van de meerwalafzetting werd één klein rond spoor aangetroffen. Ook was de meerwalafzetting aan de noordoostzijde van het plangebied vrij rommelig in plaats van gelaagd. Dit toont aan dat het gebied in ieder geval extensief werd gebruikt in de Middeleeuwen. In de top van de kiekklei werden langwerpige sporen aangetroffen met daarin vondsten uit de 18de en 19de eeuw. Sporen van waterputten, waterkelders of afvalkuilen die bij de stolpboerderij horen, zijn binnen het plangebied niet aangetroffen. Wel werd de westelijke erfgrans van het stolpterrein gevonden in de vorm van een sloot.

Op basis van de beperkte hoeveelheid sporen en vondsten is voorgesteld het plangebied vrij te geven. Nader archeologisch onderzoek hoeft zodoende niet plaats te vinden.

Afbeelding 1. De locatie van het plangebied Kleingouw 178 binnen de gemeente Medemblik in West-Friesland (rode stip). Op de kaart is het gemeentelijke samenwerkingsverband Archeologie West-Friesland weergegeven.

1. Inleiding

Op 30 en 31 juli 2018 is door Archeologie West-Friesland een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in opdracht van Rhomans Beheer bv in Andijk, gemeente Medemblik (afb. 1 en 2). Het plangebied wordt begrensd door de Kleingouw aan de zuidzijde, de Notaris Steenpoorterstraat aan de noord- en oostzijde en de Dokter d' Arnaudstraat aan de westzijde. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 6400 m². In totaal kon daarvan iets meer dan 100 m² worden onderzocht. De aanleiding voor het onderzoek was de voorgenomen sloop van enkele kassen en gebouwen en de nieuwbouw van vijf woningen in het plangebied. De geplande werkzaamheden zouden een groot deel van het bodemarchief verstoren. Op 16-03-2018 is derhalve een archeologische Quicksan opgesteld.¹ Hierin is op basis van historische gegevens en bekende archeologische waarden een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Om de verwachting te toetsen is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) opgesteld met daarin de eisen waaraan het veldwerk en uitwerking moeten voldoen. Ook zijn hierin de onderzoeksvragen opgesteld waarop in dit rapport antwoord dient te worden gegeven.

Afbeelding 1. De locatie van plangebied Kleingouw 178 te Andijk, gemeente Medemblik (zwarte stippellijn).

De eindverantwoordelijkheid van het project lag in handen van senior KNA-archeoloog drs. M.H. Bartels. Het veldwerk is uitgevoerd onder leiding van senior KNA-archeoloog drs. B.C. ter Steege. Het veldteam bestond verder uit archeoloog drs. Marlijn Kossen, veldmedewerker Etienne van Paridon, Aad Weel (metaaldetectie) en stagiaire Monica Huisman.

1 Stellingwerf & Bartels 2018.

Het graafwerk werd uitgevoerd door de firma Zwaan bv.

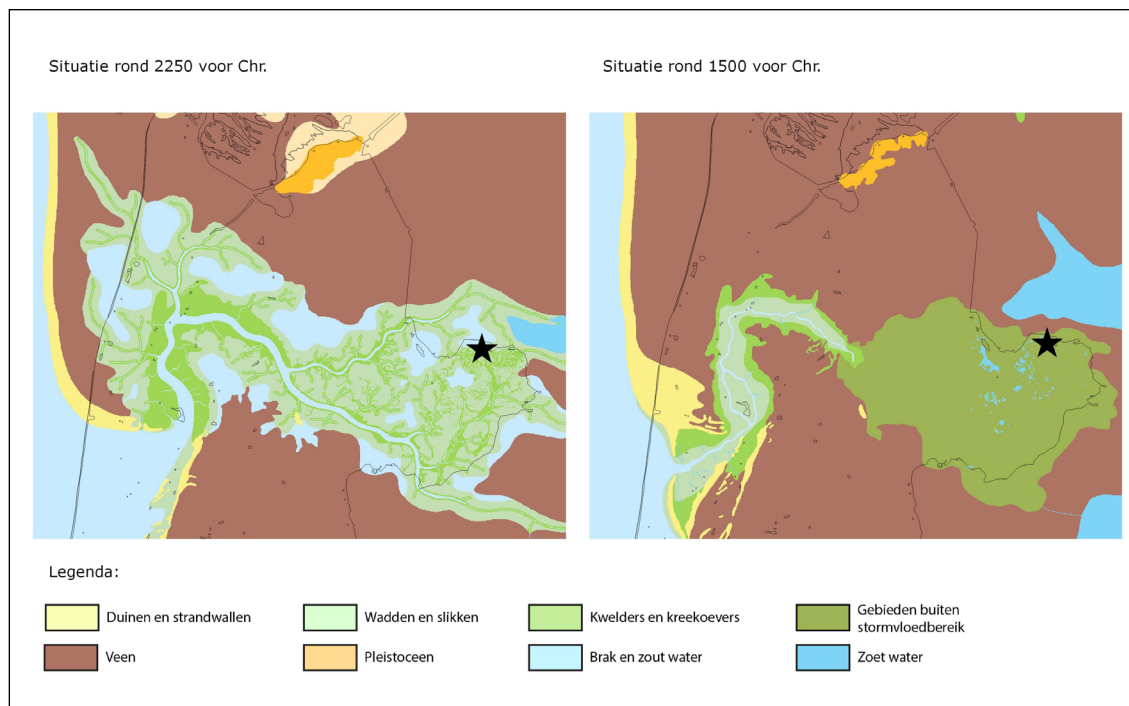
De uitwerking van het onderzoek is verricht onder leiding van Bart ter Steege. Al het vondstmateriaal is gedetermineerd door Wytze Stellingwerf (materiaalspecialist).

In dit rapport worden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek gepresenteerd (archisnummer 4621499100, project 479). Hoofdstuk 2 behandelt de geologische en landschappelijke ontwikkeling van de onderzoekslocatie. Daarnaast wordt een korte geschiedenis van de omgeving geschetst en aandacht besteed aan de historische ontwikkeling van het plangebied. In het derde hoofdstuk komt het doel en de methode van het onderzoek aan bod. Hoofdstuk 4 gaat in op de archeologische sporen en vondsten. In hoofdstuk 5 volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen waarna in hoofdstuk 6 de conclusie, waardestelling en het selectieadvies wordt opgesteld.

2. De onderzoekslocatie

2.1 Geologie en landschap

Het landschap van West-Friesland is gevormd door de zee-afzettingen die via het zeegat van Bergen diep West-Friesland indrongen. De getijdengeulen werden gevuld met zandig materiaal terwijl het kleiiger materiaal verder van de geul werd afgezet. De ontwikkeling van het landschap is het beste te beschrijven aan de hand van een paar paleogeografische kaarten. Deze zijn in grote lijnen voor heel Nederland opgesteld door Vos en De Vries en daarna in meer detail voor onze regio aangevuld door Van Zijverden.²

Afbeelding 3. De globale ligging van het plangebied Kleingouw 178 (zwarte ster) op de paleogeografische kaart (Van Zijverden 2017), met links de situatie rond 2250 voor Chr. en rechts de situatie rond 1500 voor Chr.

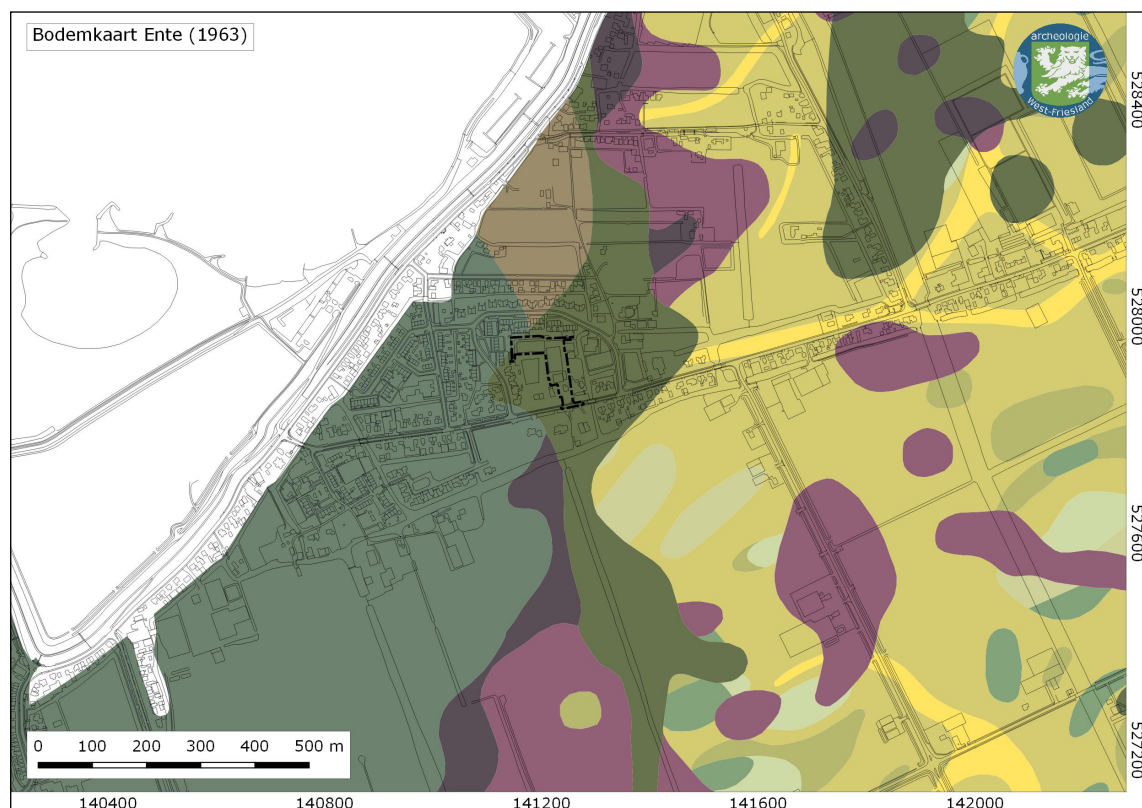
Rond 2500 voor Chr. stroomde de Overijsselse Vecht via een aantal meren naar de zee bij Bergen (afb. 3, links). Via de benedenloop van de Vecht kon de zee diep landinwaarts binnendringen. De zee en de Vecht voerden onvoldoende sediment aan om het gehele bekken op te vullen. In West-Friesland ontstonden daardoor grote open watervlaktes, de kommen. Deze groeiden soms dicht met riet, de rietmoerassen. Enkele grote brede geulen doorsneden deze watervlaktes en rietmoerassen. De mens gebruikte de hoge oevers van deze geulen voor akkerbouw en veeteelt. In de krekken en de kommen viste men en joeg men volop op vogels en vele soorten zoogdieren. Tot circa 1800 voor Chr. was het overgrote deel van West-Friesland vrij toegankelijk voor de zee. Rond die periode vond er een gebeurtenis plaats waardoor dit veranderde. Voorheen dacht men dat dit een langzaam proces was, maar er zijn meerdere

² Vos & De Vries 2013; Van Zijverden 2017.
Grote delen van de reconstructie zijn afkomstig uit een folder (Van Zijverden 2014). De bevindingen daarin staan uitgebreider beschreven in het proefschrift (Van Zijverden 2017).

aanwijzingen dat dit waarschijnlijk tijdens één grote stormvloed tot stand kwam.³ Door het sediment dat tijdens de stormvloed werd afgezet blokkeerde de verbinding met de Vecht ten oosten van Enkhuizen. De lengte van de geul die vanaf Bergen het land in stak, verkleinde en het bekken waarin de geul het water kwijt kon, verkleinde eveneens.

Rond 1500 voor Chr. was in oostelijk West-Friesland een uitgestrekt kweldergebied ontstaan dat zich ruim boven gemiddeld zeeniveau bevond en buiten bereik van de zee kwam te liggen (afb. 3, rechts). In westelijk West-Friesland, ten westen van Hoogwoud, bleef een klein bekken met een actief wad-kwelder landschap bestaan. Het landschap van oostelijk West-Friesland verzoette door aanvoer vanuit de Overijsselse Vecht snel en de mens vestigde zich hier opnieuw in deze periode. Deze periode komt overeen met het begin van de Midden Bronstijd B (1500 - 1100 voor Chr.).

Voorheen werd een grote rol toebedeeld aan differentiële inklinking van de verschillende afzettingen waarbij een omkering (inversie) van het reliëf plaatsvond. De aanvankelijk laaggelegen kreekbeddingen en oevers zakten minder in dan de aanvankelijk hooggelegen kwelders. Men ging er vanuit dat de Westfriese Bronstijdbewoners zich op de hogere kreekruggen vestigden, maar nu is bekend dat deze ruggen juist grotendeels bedekt waren met afzettingen van de kwelder. De bewoning beperkt zich dan ook niet tot de ruggen.⁴

Afbeelding 4. Het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) op de vereenvoudigde bodemkaart van Ente (1963). In blauwgroen gyttja-afzettingen en in donkergroen kiekklei.

3 Het profiel aan de Noorderboekert ten noorden van Westwoud, tijdens het onderzoek aan de N23 heeft hierover nuttige informatie opgeleverd. Van Zijverden 2017.

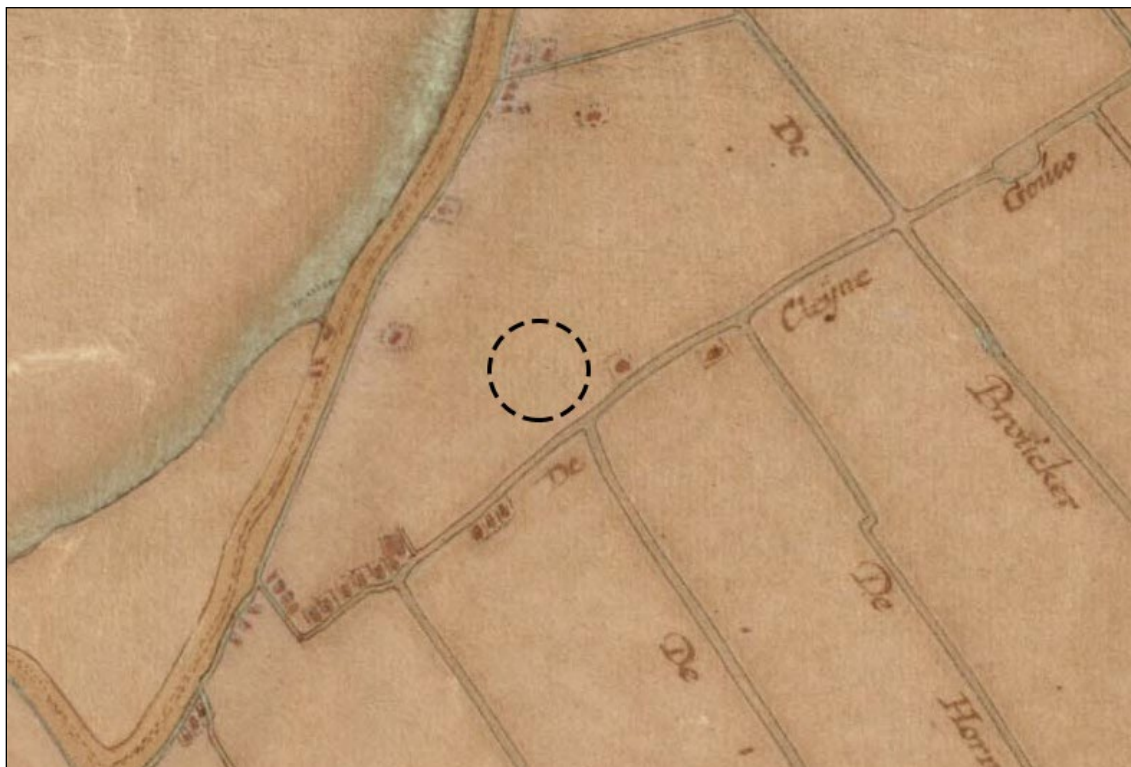
4 Roessingh & Lohof 2011.

Het plangebied ligt langs een zone waar in de prehistorie en de Vroege Middeleeuwen een groot water aanwezig was: het Meer van Wervershoof. Op de vereenvoudigde bodemkaart van Ente (1963) zijn de plaatselijke gyttja-afzettingen van dit meer weergegeven. Volgens de bodemkaart van Ente zou binnen het overgrote deel van het plangebied de bodemopbouw moeten bestaan uit een laag kiekklei bovenop een 0,2 tot 0,3 m dikke moerige laag op Westfriese zeeklei (afb. 4). Dit is de kustlijn van het Meer van Wervershoof. In deze zone zijn in het verleden diverse vroegmiddeleeuwse vondsten gedaan, die als een overblijfsel van de vroegste middeleeuwse ontginningen in West-Friesland kunnen worden geïnterpreteerd.⁵ Daarmee is het gebied van groot belang voor de ontstaansgeschiedenis van West-Friesland. Ook zijn er diverse scherven uit de Late Middeleeuwen (1200-1500) gevonden.

2.2 Historische ontwikkeling plangebied⁶

Zoals gezegd bevindt het plangebied zich langs de oevers van het Meer van Wervershoof. Dit gebied werd in de Vroege Middeleeuwen reeds ontgonnen. Op basis van vroegmiddeleeuws vondstmateriaal wordt verondersteld dat langs de oevers van het Meer van Wervershoof in de Vroege Middeleeuwen ook werd gewoond.⁷ Bewoningsresten hiervan zijn tot op heden echter niet aangetroffen.

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de historische kaart van Johannes Dou (1651-1654) blijkt dat het toponiem "Kleingouw" al gebruikt werd in de vorm van "De Cleijne Gouw".

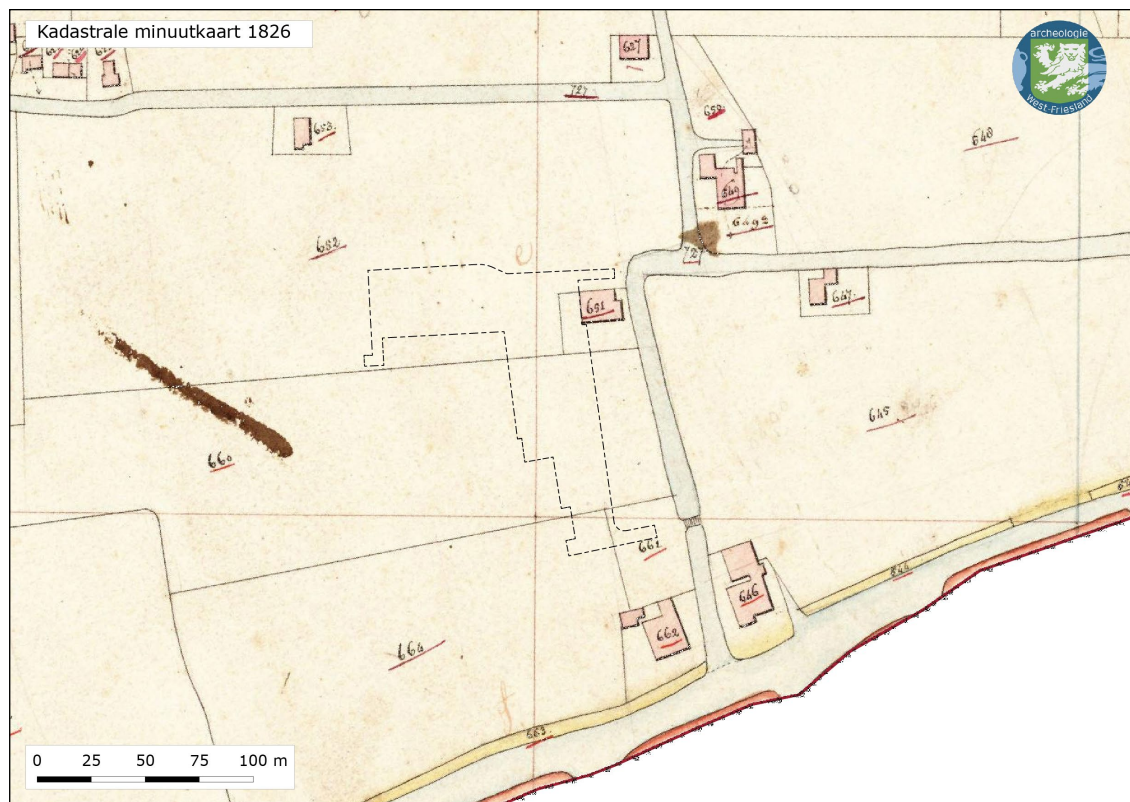
Afbeelding 5. De globale ligging van het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) de 17de-eeuwse kaart van J. Dou (collectie: Westfries Archief).

5 o.a ARCHIS-waarnemingsnummers 833, 834, 835, 837 en 22483.

6 Tekst afkomstig uit Verduin & Soonius 2014, 7-8.

7 Bijvoorbeeld Archis-vondstnummer 2689585100, 2689577100, 2689569100, 3004154100, 4708500100.

De naam "Gouw" wordt veelal in verband gebracht met bewoonde ontginningsassen uit de Late Middeleeuwen.⁸ Hoewel verspreid over het terrein enkele woningen zichtbaar zijn, is de globale locatie van het plangebied een onbebouwd gebied (afb. 5). Op de Kadastrale Minuut uit 1826 is het terrein nog steeds onbebouwd (afb. 6). Aan de noordoostelijke zijde grenst het gebied wel aan een stolpboerderij, welke volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel van het kadaster in 1832 in het bezit is van de boer Willem Groot. Het noordelijke deel van het plangebied betreft het achtererf en landbouwgrond behorende tot deze boerderij. Voor het achtererf van de stolp, wat deel uitmaakt van het plangebied, geldt een hoge archeologische waarde voor de Nieuwe Tijd. De rest van het terrein heeft een lage archeologische verwachting voor deze periode.

Abbeelding 6. Het plangebied Kleingouw 178 (zwarte stippellijn) op de oudste Kadastrale Minuut uit 1826.

2.3 Bekende archeologische waarden

In en rond Andijk is nog maar zeer beperkt archeologisch onderzoek uitgevoerd. Er zijn vooral bureau- en booronderzoeken verricht. Uit een booronderzoek van RAAP aan het Singerspad (iets ten noordoosten van het plangebied) in 2009 bleek dat hier afzettingen van het Meer van Wervershoof aanwezig waren. Dit betekent dat op deze plaats archeologische resten uit de Bronstijd of ouder zijn weggeslagen door de golfslag van het meer. Tijdens de middeleeuwen heeft het plangebied aan het Singerspad waarschijnlijk in het meer gelegen, waardoor hier geen bewoning uit die periode te verwachten is.⁹

8 Soonius & Van Leeuwen 2017, 32.

9 Rietkerk 2010, 14.

In de Proefpolder (gelegen ten noordoosten van het plangebied) van Andijk is in 2008 bij het graven van een vijver het restant van een schip gevonden.¹⁰ Dit was de onderkant van een bomschuit, een typisch 19de-20ste-eeuws schip om haring te vangen (afb. 7). Door de platte bodem kon het schip in dorpen als Zandvoort, Katwijk en Scheveningen eenvoudig op het strand worden gezet en had zodoende geen haven nodig. De bomschuit is opgekocht door de Rijksdienst IJsselmeerpolders en in 1921 ingezet als caisson voor het plaatsen van een waterpomp voor de Proefpolder van Andijk. Op dezelfde plek is het in 2008 teruggevonden.

Afbeelding 7. Een deel van de bomschuit, in 2008 aangetroffen in de Proefpolder ten noordoosten van het plangebied.

In de directe omgeving van het plangebied zijn twee archeologische vondstmeldingen gedaan, betreffende een vuurstenen bijl van het zogenaamde type "Felsrund" uit het vroeg- tot midden-Neolithicum¹¹ en een vuurstenen sikkels uit de Bronstijd.¹² Beide vondsten komen van hetzelfde perceel, circa 150 m ten noordwesten van het plangebied ter hoogte van de huidige bebouwde Burgemeester Doumastraat.

2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van historische gegevens en bekende archeologische waarden werd voor het plangebied de volgende gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.¹³

10 Van den Berg & Schrickx 2008.
11 ARCHIS-vondstmelding 6096330.
12 ARCHIS-vondstmelding 6164510.
13 Stellingwerf & Bartels 2018.

Het plangebied bevindt zich langs de rand van het Meer van Wervershoof. Voor deze nattere bewoningsgrond geldt een lage verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Op basis van een grote hoeveelheid vroegmiddeleeuwse vondsten in deze strook en enkele waarnemingen bestaat er een hoge verwachting voor archeologische vindplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen op het veen.¹⁴ Op de meerwalgronden en kiekklei worden mogelijke vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen verwacht.

Op basis van het historisch kaartmateriaal kan voor het grootste deel van het plangebied een lage verwachting voor vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd worden geformuleerd. In het noordwestelijke deel van het plangebied geldt echter een hoge archeologische waarde voor de Nieuwe Tijd, aangezien het om een achtererf van een vroegmoderne stolpboerderij gaat.

14 Soonius & Van Leeuwen 2018, 26.

3. Doel en methode van het onderzoek

3.1 Onderzoeksopdracht

Het doel van het inventariserend veldonderzoek (proefsleuven) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in de Quickscan.¹⁵ Dit is gebeurd door middel van drie proefsleuven met variabele afmetingen. De afmeting en locatie van de proefsleuven was afhankelijk van de ruimte tussen de staande bebouwing ten tijde van het onderzoek.

Voor het plangebied is in het PvE een aantal onderzoeksvragen geformuleerd.¹⁶ Tijdens het proefsleuvenonderzoek gaat het vooral om de vragen over de aanwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Vroege Middeleeuwen:

1. Is een vindplaats uit de Vroege Middeleeuwen aanwezig? Zo ja, wat is de kwaliteit, aard, omvang en datering hiervan?
2. Hoe verhouden de archeologische gegevens van de aardlagen zich tot de bodemkaart van Ente? Zijn er aanwijzingen dat het plangebied zich inderdaad aan de rand van het meer van Wervershoof bevindt en wat zijn die aanwijzingen? Zo niet, waarom niet?
3. Zijn ontginningssporen uit de Vroege Middeleeuwen aanwezig? Zo ja, wat is de aard, kwaliteit, datering, omvang en richting van deze sporen?
4. Wat zegt het vroegmiddeleeuwse vondstmateriaal over de welstand en het consumptieniveau van de bewoners? Wat zegt het vondstmateriaal over handelscontacten in de Vroege Middeleeuwen?
5. Zijn archeologische resten aanwezig die wijzen op ambachtelijke activiteiten? Zijn deze ambachten te koppelen aan bewoningsresten?

Middeleeuwen/Nieuwe Tijd:

1. Zijn ontginningssloten of jongere sloten aanwezig binnen het plangebied die afwijken van de vroegmiddeleeuwse ontginningen? Wat is de oriëntatie? Wanneer zijn de sloten gedempt? Kan iets worden gezegd over de breedte van de ontginningspercelen of splitsing/samenvoeging van percelen in latere tijd?
2. Waarmee is het plangebied opgehoogd en in hoeveel fasen? Hoe dik is het ophogingspakket? Kan het moment van ophogen aan de hand van de vondsten strak worden gedateerd? Is sprake van een middeleeuwse huisterp? Zo ja, hoe hoog was deze terp in de Middeleeuwen, wanneer werd de terp opgebracht en wanneer raakte de terp in onbruik?
3. Hebben hier (houten) woonhuizen gestaan? Wat is de aard en datering van deze bebouwing? Hoeveel bouwfases zijn aanwezig? Is het maaiveld tussentijds opgehoogd? Welke informatie geven de resten over de constructie en indeling van de huizen? Wanneer zijn de huizen gesloopt?
4. Zijn op het erf achter de stolp in het noordoosten van het plangebied waterputten, afvaltonnen en/of afvalkuilen aanwezig? Wanneer zijn zij gemaakt en buiten gebruik gesteld?

15 Stellingwerf & Bartels 2018.

16 Ter Steege 2018.

Wat is de afmeting van het erf? Wat kan op basis van vondstmateriaal worden gezegd over het consumptiepatroon en de welstand van de bewoners van het plangebied door de tijd heen? Hoe zag de materiële cultuur van de bewoners eruit? Komt er relatief veel importaardewerk voor? Voor het beantwoorden hiervan is het noodzakelijk dat vondstcomplexen integraal worden meegenomen.

5. Komen voorwerpen voor die samenhangen met agrarische activiteiten, zoals bijvoorbeeld aardewerken kaasvormen? Geven de vondsten informatie omtrent beroepen/ambachten die door de bewoners van het plangebied werden uitgeoefend?

6. Zijn sporen of vondsten aanwezig die samenhangen met nijverheid of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, kan worden gezegd om welke activiteiten het gaat? In welke periode vonden zij plaats?

3.2 Methode

Veldwerk

Van tevoren was bekend dat het terrein tijdens het proefsleuvenonderzoek niet vrij toegankelijk zou zijn. Binnen het plangebied stonden nog enkele schuren en kassen en meerdere bosschages. In het programma van Eisen was een puttenplan opgesteld, uitgaande van de aanleg van drie proefsleuven. De eerste in oost-west richting aan de noordzijde van het plangebied, de tweede in een noord-zuid oriëntatie aan de westzijde van het plangebied en de derde tussen twee kassen in oost-west richting. De tweede sleuf werd, door beperkte ruimte voor de stort en de benodigde diepte voor het archeologische onderzoek in drie kleinere werkputten onderverdeeld (afb. 8). De derde sleuf kon niet volgens plan worden aangelegd in verband met kabels en leidingen en de beperkte ruimte tussen de verschillende gebouwen.

In de werkputten is één vlak aangelegd met een 4-tons rupskraan met gladde bak. De vlakken zijn digitaal getekend met een Robotic Total Station (RTS) aangezien bakstenen of houten structuren ontbraken. Het geringe vondstmateriaal is verzameld per relevante laag. Alle vlakken en de stort zijn afgezocht met een metaaldetector door een specialist op dit gebied.

Uitwerking

Alle sporen en vondsten zijn uitgewerkt conform de eisen in de KNA 4.1 en het Kwaliteitshandboek Archeologie West-Friesland, versie 2.0. Het vondstmateriaal is gedetermineerd volgens het classificatiesysteem voor keramiek en glas uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, beter bekend als het 'Deventer-systeem'. In dit systeem worden vondsten van keramiek en glas gedetermineerd op bakselsoort, vorm en typecode. Daarnaast zijn alle fragmenten geteld, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen randscherven en overige scherven. Bovendien is het minimum aantal exemplaren (MAE) op basis van de verzamelde keramiek- en glasfragmenten vastgesteld.¹⁷

17 Tekst en determinatie vondstmateriaal, Wytze Stellingwerf.

Afbeelding 8. De aangelegde proefsleuven in plangebied Kleingouw 178 te Andijk, gemeente Medemblik.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek beschreven. Hierbij komt allereerst de algemene bodemopbouw aan bod. Vervolgens worden de sporen en vondsten beschreven.

4.1 Bodemopbouw

Rondom het Meer van Wervershoof bestaat een unieke bodemopbouw. Het plangebied bevindt zich op de oevers van dit meer. De bodemkartering van tuinbouwcentrum 'De Streek' door J.P. Ente laat zien dat aan de rand van het Meer van Wervershoof op het natuurlijke veen meerwalafzettingen aanwezig zijn van fijn zand.¹⁸ In de Middeleeuwen werd, onder rustige omstandigheden, op de meerwalafzettingen zware klei afgezet, de zogeheten kiekklei. De klei is doorgaans grijs, vaak enigszins roestig en kalkarm.¹⁹ Hieronder wordt de bodemopbouw per werkput kort uiteengezet.

Werkput 1

De basis van de natuurlijke bodem bestond ter hoogte van werkput 1 uit een pakket lichtgrijs zand (S1). De top van dit pakket lag in werkput 1 op 2,8 m – NAP. Hier bovenop was een 0,4 m dik veenpakket aanwezig (S2), bestaande uit drie lagen. De onderste 0,1 m bestond uit rietveen, de 0,2 m hierboven uit rietzeggeveen en de laatste 0,2 m was een donkergrijs veenpakket met horizontaal gelamineerde plantenresten.

Op het veen lag een 0,2 m dik zandpakket met daarin rommelige gelamineerde humeuze bandjes. Naar het westen toe was het zandpakket schoner en witgrijs van kleur. De rommelige structuur aan de oostzijde wijst er op dat de laag door menselijk handelen is geroerd. Het zandpakket kan worden geïnterpreteerd als meerwalafzetting. Hier bovenop lag een 0,5 m dikke laag grijsbruine klei, de zogenaamde kiekklei (S5). Onderin had het pakket een bruine kleur door de hoeveelheid ijzervlekken. Naar boven toe werd de klei schoner en grijzer (afb. 9 en 10). De bovenste 0,4 m was een ophogingslaag van heterogene grijsbruine klei met daarin oranje baksteenpuin en mortelresten.

Werkput 2

Ter hoogte van werkput 2 werd de natuurlijke bodem aangetroffen op een hoogte van 3 m – NAP. Hierboven was een maximaal 0,2 m dik pakket veen aanwezig. In het profiel van het middelste deel van de werkput bevond zich onder de veenlaag nog een zeer dunne laag bruینگrijze klei met daarin enkele koeienpoten (zie 4.2.1). Bovenop het veenpakket lag een schone, gelamineerde laag van lichtgrijs zand met een dikte van 0,3 m met de top op 2,7 m – NAP, de meerwalafzetting. Dit pakket was afgedekt met een 0,7 m dik pakket kiekklei. De top van het profiel bestond uit grijze klei met enkele ijzervlekken (afb. 11).

Werkput 3

In werkput 3 bevond de natuurlijke zandlaag zich op een hoogte van 3 m – NAP. Hierboven was een 0,5 m dik veenpakket aanwezig. Bovenop het veenpakket bestond de meerwalafzetting uit

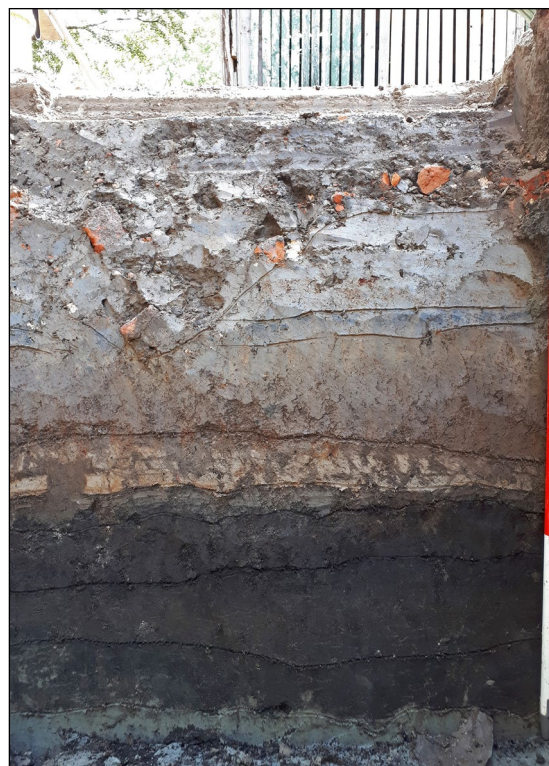
18 Ente 1963, 18.

19 Ente 1963, 18-19.

een dunne laag met daar weer bovenop een pakket kiekklei van 0,5 m dikte. Onderin bestond het pakket kiekklei uit bruine klei met veel ijzervlekken. Hierboven werd het pakket schoner en grijzer van kleur. De bovenste 0,4 m bestond uit een ophogingspakket van bruingrijze klei met baksteenpuin.

Afbeelding 9. Noordprofiel van werkput 1 (profiel 2).

Afbeelding 10. Oostprofiel van werkput 1 (profiel 1).

Afbeelding 11. Het zuidprofiel van werkput 2 (profiel 4).

4.2 Spoorbeschrijving

Binnen de proefsleuven is een zeer beperkte hoeveelheid aan sporen aangetroffen. Hieronder worden de sporen per fase beschreven.

4.2.1 Prehistorie (Neolithicum/Bronstijd)

4.2.1.1 Koeienpootindrukken

In het middelste gedeelte van werkput 2, op een diepte van 2,9 m – NAP werden enkele koeienpootindrukken aangetroffen (afb. 12). De afdrukken lagen in een oost-west en noord-zuid oriëntatie (S11). In en net boven het veen werden eveneens enkele koeienpootindrukken gevonden. De aanwezigheid van de koeienpootindrukken duidt er op dat het gebied in de prehistorie doorwaadbaar was en dat in de nabijheid een nederzetting zal hebben gelegen. Binnen het plangebied was het echter te nat voor bewoning.

Afbeelding 12. De afdruk van koeienpoten onder de veenlaag in werkput 2.

4.2.2 Middeleeuwen

De vroegmiddeleeuwse bewoning binnen het plangebied werd direct op het veen verwacht. Uiteindelijk is alleen een stuk hout op het veen aangetroffen. Tevens werd een klein rond spoor aangetroffen in een meerwalafzetting. Overige sporen of vondsten uit de Vroege Middeleeuwen waren niet aanwezig.

4.2.2.1 Hout

In het noordelijke deel van werkput 2 werd hout aangetroffen bovenop het veenpakket met een diameter van 6 tot 12 cm (S12). Het is onduidelijk of het stuk hout *in situ* lag, een verspoelde balk of tak was van een nabijgelegen nederzetting of een verspoelde natuurlijke

tak betreft (afb. 13). Onderin waren gaatjes aanwezig, waarschijnlijk van het onderliggende rietveenpakket.

Afbeelding 13. Op het veen van de noordelijke pocket in werkput 2 lag een stuk hout.

4.2.2.2 Rond spoor

In werkput 1 werd onder het pakket kiekklei en in de top van de meerwalafzettingen een rond spoor gevonden met een diameter van circa 0,2 m (S8). Het spoor was opgevuld met lichtgrijs zand met humeuze brokjes en had een diepte van 0,1 m. In de coupe was het spoor komvormig (afb. 14). In het overige deel van het plangebied werd bovenop de meerwalafzetting geen spoor of vondst aangetroffen. Over de functie van het spoor kan alleen maar gested worden. Het spoor wijst er in ieder geval op dat het gebied in de Middeleeuwen, waarschijnlijk alleen extensief, in gebruik is geweest.

Afbeelding 14. Coupe door het ronde spoor dat zich aftekende in de top van de meerwalafzetting.

4.2.3 Nieuwe Tijd

4.2.3.1 Kuilen

In de kiekklei van werkput 1 werden meerdere sporen aangetroffen. Het betreft drie langwerpige kuilen, waarvan twee met een oost-west oriëntatie (S6 en S9). De oost-west georiënteerde kuilen waren 2 m lang en 0,5 m breed. De derde kuil stond daar haaks op (S7)

en was minstens 1,3 m lang en 0,5 m breed. De kuilen waren opgevuld met een homogeen pakket grijze klei (afb. 15). Mogelijk betreft het sporen die samenhangen met landbouw, zoals bodemverbeteringskuilen of moesbedden. Uit deze kuilen komen enkele scherven van aardewerk en glas die uit de 18de of 19de eeuw dateren.²⁰ Eén fragment is herkenbaar als een typisch Bergse bakpan van roodbakkerd aardewerk met brede kraagrand (r-bak-6). Dit model is meest algemeen in gebruik in de Nederlandse huishoudens tussen circa 1750-1850.

Afbeelding 15. De aangetroffen langwerpige kuilen in werkput 1, opgevuld met homogene grijze klei.

4.2.3.2 Sloot

Aan de oostzijde van werkput 1 werd een noord-zuid georiënteerde sloot aangetroffen van 3,5 m breed. De sloot was gedempt met bruinigrijze vette klei. In deze vette klei werd voornamelijk plastic en afval van een bollenbedrijf gevonden. Het betreft hoogstwaarschijnlijk een erfgrans die ook staat weergegeven op de kadasterkaart uit 1826.

Hoewel in deze sloot recent plastic is aangetroffen, waarbij duidelijk is dat de demping in de tweede helft van de 20ste eeuw heeft plaatsgevonden, bevond zich in de diepere delen ook afval uit de vroege 20ste eeuw.²¹ Het gaat hoofdzakelijk om vaatwerk van industrieel wit aardewerk en Europees porselein evenals industrieel geperst glaswerk en emaille, typische vondstcategorieën uit vooroorlogse complexen (afb. 16). Eén theekopje (iw-kop-1), afkomstig uit de Maastrichtse aardewerkfabriek "De Sphinx" van Petrus Regout draagt een merk dat in 1892 geïntroduceerd is (afb. 17).²² Bij dit merk is tevens een breukdatering toegepast, zodat het kopje op het jaar nauwkeurig te dateren is. Een onderbreking in de omkadering van het drieregelige merk onder de tweede A van MAASTRICHT maakt duidelijk dat het product in het

20 Tekst en determinatie, Wytze Stellingwerf.

21 Tekst en determinatie, Wytze Stellingwerf.

22 V2-C02.

jaar 1900 is vervaardigd.²³ Naast dit kopje is onder andere een groot fragment van een asbak (iw-asb-NT) uit het eerste kwart van de 20ste eeuw gevonden die voorzien is van een fraai onderglazuur blauw drukdecor met kristalblokjes en florale motieven (afb. 18).²⁴ In de platte rand resteert één brede indeuking waarin sigaren geplaatst konden worden. Waarschijnlijk hebben er drie van dit soort indeukingen in de rand van de asbak gezeten. Een scherf van een beker versierd met een gestempeld Art-Deco motief impliceert dat ook in de jaren twintig of dertig van de 20ste eeuw afval in de sloot terechtgekomen is.

Afbeelding 16. Vroeg 20ste-eeuwse vondsten uit de sloot.

Een opmerkelijke vondst van porselein is een grotendeels bewaard gebleven wandcontactdoos (afb. 16).²⁵ Elektriciteit deed haar introductie in de stedelijke huishoudens aan het einde van de 19de eeuw. Gloeilampen vervingen het kaarslicht en de petroleumlampen en telefoon werd het nieuwste communicatiemiddel. Dit type porseleinen wandcontactdozen kwam rond 1900 op de markt en ging vooraf aan de bakelieten exemplaren die vanaf de jaren twintig algemeen werden. De vondst suggereert dat ook de nabijgelegen stolpboerderij al in de vroege twintigste eeuw voorzien was van stroom.

Het uit de sloot verzamelde glaswerk bestaat uit twee conservenpotjes met schroefdoprand en een karakteristiek maggiflesje van bruin glas (afb. 19).²⁶ Het maggiflesje is in 1886 ontstaan toen de Zwitserse ondernemer Julius Maggi een nieuw kruidenaroma van peulvruchtenpoeder op de markt bracht. Sindsdien is er weinig veranderd aan het model van het vierkante flesje met stervormige motieven op de zijkanten.²⁷

23 Polling 2006, 16, 38.

24 V2-C01.

25 V2-BK01.

26 V2-GL01.

27 Soetens 2001, 19.

Afbeelding 17. Fragment van een theekopje van industrieel aardewerk uit de fabriek van Petrus Regout, Maastricht, 1900.

Afbeelding 18. Asbak van industrieel wit aardewerk met blauw drukdecor uit de vroege 20ste eeuw.

Afbeelding 19. Maggiflesje uit de vroege 20ste eeuw.

4.3 Overig vondstmateriaal²⁸

Keramiek

Op het terrein zijn hoofdzakelijk keramiek- en glasscherven uit de 17de tot en met de 19de eeuw aangetroffen. Daaronder zijn twee vroeg 17de-eeuwse scherven van Italiaans tinglazuuraardewerk uit de regio Montelupo op te merken. Twee andere fragmenten die bij het aanleggen van de archeologische werkputten tevoorschijn kwamen, springen eveneens in het oog. Het betreft industrieel aardewerk uit Engeland, vervaardigd aan het eind van de 18de eeuw. Beide scherven hebben toebehoord aan theekopjes van industrieel wit aardewerk (iw-kop-1), zogenaamd *pearlware*. Ze zijn op twee verschillende wijzen versierd met industriële technieken. Het ene kopje is voorzien van een onderglazuur blauw drukdecor van florale motieven (afb. 20). De *transferprint*-techniek ontstond in de jaren vijftig van de 18de eeuw in Engeland, maar het duurde nog tot circa 1783 voordat drukdecors ook onder het glazuur op aardewerk konden worden toegepast. Deze ontwikkeling is te danken aan de in Staffordshire werkzame pottenbakker Josiah Spode I.²⁹

28 Wytze Stellingwerf.
29 Miller 1991, 9.

Het andere fragment is versierd met een helderblauwe sliblaag, waarbij de rand voorzien is van een deels uitgeschaafd dambordpatroon van mangaanbruine kleislib (afb. 21). Dit type aardewerk, bewerkt met de werkbank, wordt in Engeland *dipped ware* genoemd. Hoewel het modern aandoet, is het typisch Engels aardewerk uit het laatste kwart van de 18de eeuw.³⁰ In een aan het eind van de 18de-eeuw dichtgestorte kelder van de herberg De Gekroonde Zwaan in Grootebroek is exact hetzelfde soort serviesgoed aangetroffen.³¹ Hoewel dit industriële aardewerk uit de late 18de eeuw dateert, kunnen beide scherven minstens een eeuw later als antiek in de bodem van het perceel beland zijn. Uit musea en privécollecties wordt duidelijk dat er uit overlevering ook nog veel van dit Engelse serviesgoed eeuwenlang bewaard is net zoals dat geldt voor Chinees porselein (afb. 22).

Afbeelding 20. Kopje van Engelse pearlware met onderglazuur blauw drukdecor uit de late 18de eeuw.

Afbeelding 21. Fragment van een kopje van Engelse dipped ware uit de late 18de eeuw.

Afbeelding 22. Engels serviesgoed uit de late 18de eeuw; overleveringsstukken uit een privécollectie.

Metaal

Onder de metaalvondsten is een messing boekbeslag uit de 17de of 18de eeuw op te merken (afb. 23).³² Het boekbeslag heeft een accolade-vormig uiteinde en is versierd met gegraveerde streepjes die enigszins aan bladnerven doen denken. Daarnaast is een zwaar versleten duit en een tweetal musketkogels (kalibers: 10 mm & 17 mm) aangetroffen.

30 Carpentier & Rickard 2001.

31 Gerritsen & Stellingwerf 2019, 106-107.

32 V6-M01.

Afbeelding 23. Boekbeslag van messing uit de 17de of 18de eeuw.

Natuursteen

Als laatste vondst kan een fragment vuursteen (3,2x9,2 cm) vermeld worden (afb. 24).³³ Het betreft een afslag met herkenbare slaggolven en een slagbult. Het is mogelijk afval van een vuursteenbewerker uit het Neolithicum of de Bronstijd. Maar het kan ook van recentere datum zijn, aangezien men tot de komst van de lucifer in de 19de eeuw nog steeds vuursteen en een vuurslag gebruikte om vuur te creëren.

Afbeelding 24. Artefact van vuursteen, mogelijk uit de pre-historie.

33 V8-S01.

5. Beantwoording onderzoeksvragen

Vroege Middeleeuwen:

1. Is een vindplaats uit de Vroege Middeleeuwen aanwezig? Zo ja, wat is de kwaliteit, aard, omvang en datering hiervan?

Het is mogelijk dat het stuk hout op het veenpakket een (vroeg)middeleeuwse oorsprong heeft. Het werd in het veld en bij de uitwerking echter niet duidelijk of het een natuurlijk stuk hout betreft of een door de mensen bewerkt stuk hout is. Verder werden geen vroegmiddeleeuwse resten (sporen en vondsten) aangetroffen.

2. Hoe verhouden de archeologische gegevens van de aardlagen zich tot de bodemkaart van Ente? Zijn er aanwijzingen dat het plangebied zich inderdaad aan de rand van het meer van Wervershoof bevindt en wat zijn die aanwijzingen? Zo niet, waarom niet?

Binnen het plangebied zijn inderdaad aanwijzingen gevonden dat het plangebied zich aan de rand van het Meer van Wervershoof bevindt. De aanwezigheid van meerwalafzettingen en daar bovenop een pakket kiekklei van maximaal 0,5 m dikte wijzen hier op. Het ontbreken van gyttja — wat in het meer zelf verwacht mag worden — wijst er op dat het plangebied zich niet in het Meer van Wervershoof bevindt.

3. Zijn ontginningssporen uit de Vroege Middeleeuwen aanwezig? Zo ja, wat is de aard, kwaliteit, datering, omvang en richting van deze sporen?

Deze sporen waren binnen het plangebied niet aanwezig.

4. Wat zegt het vroegmiddeleeuwse vondstmateriaal over de welstand en het consumptieniveau van de bewoners? Wat zegt het vondstmateriaal over handelscontacten in de Vroege Middeleeuwen?

Vroegmiddeleeuws aardewerk werd niet aangetroffen.

5. Zijn archeologische resten aanwezig die wijzen op ambachtelijke activiteiten? Zijn deze ambachten te koppelen aan bewoningsresten?

Deze resten zijn niet gevonden.

Middeleeuwen/Nieuwe Tijd:

1. Zijn ontginningssloten of jongere sloten aanwezig binnen het plangebied die afwijken van de vroegmiddeleeuwse ontginningen? Wat is de oriëntatie? Wanneer zijn de sloten gedempt? Kan iets worden gezegd over de breedte van de ontginningsspercelen of splitsing/samenvoeging van percelen in latere tijd?

Deze sloten werden binnen het plangebied niet aangetroffen.

2. Waarmee is het plangebied opgehoogd en in hoeveel fasen? Hoe dik is het ophogingspakket? Kan het moment van ophogen aan de hand van de vondsten strak worden gedateerd? Is sprake van een middeleeuwse huisterp? Zo ja, hoe hoog was deze terp in de Middeleeuwen, wanneer werd de terp opgebracht en wanneer raakte de terp in onbruik?

Bovenop de kiekklei werd een ophogingslaag aangetroffen van maximaal 0,4 m dikte met daarin oranje baksteenpuin en mortelresten. Het vroegste materiaal uit de ophogingslaag

dateert in de tweede helft van de 17de eeuw. Het overgrote deel dateert op zijn vroegst in de 18de eeuw.

3. Hebben hier (houten) woonhuizen gestaan? Wat is de aard en datering van deze bebouwing? Hoeveel bouwfasen zijn aanwezig? Is het maaiveld tussentijds opgehoogd? Welke informatie geven de resten over de constructie en indeling van de huizen? Wanneer zijn de huizen gesloopt?

Binnen het plangebied werden geen houten huizen aangetroffen.

4. Zijn op het erf achter de stolp in het noordoosten van het plangebied waterputten, afvaltonnen en/of afvalkuilen aanwezig? Wanneer zijn zij gemaakt en buiten gebruik gesteld? Wat is de afmeting van het erf? Wat kan op basis van vondstmateriaal worden gezegd over het consumptiepatroon en de welstand van de bewoners van het plangebied door de tijd heen? Hoe zag de materiële cultuur van de bewoners eruit? Komt er relatief veel importaadewerk voor? Voor het beantwoorden hiervan is het noodzakelijk dat vondstcomplexen integraal worden meegenomen.

Ten westen van de stolpboerderij werd een erfgrens aangetroffen in de vorm van een 4,5 m brede sloot. In deze sloot werden vondsten aangetroffen uit hoofdzakelijk de eerste helft van de 20ste eeuw in de vorm van vaatwerk van industrieel wit aardewerk en Europees porselein, evenals industrieel geperst glaswerk en emaille.

5. Komen voorwerpen voor die samenhangen met agrarische activiteiten, zoals bijvoorbeeld aardewerken kaasvormen? Geven de vondsten informatie omtrent beroepen/ambachten die door de bewoners van het plangebied werden uitgeoefend?

In het plangebied zijn geen vondsten aangetroffen die samenhangen met agrarische activiteiten.

6. Zijn sporen of vondsten aanwezig die samenhangen met nijverheid of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, kan worden gezegd om welke activiteiten het gaat? In welke periode vonden zij plaats?

De smalle, langwerpige kuilen in de kiekklei houden mogelijk verband met agrarische activiteiten. Gedacht kan worden aan bodemverbeteringskuilen of bloembedden.

6. Conclusies, waardestelling en selectieadvies

6.1 Conclusies

Het proefsleuvenonderzoek op locatie bleek lastig uitvoerbaar door de aanwezigheid van schuren, kassen en bosschages. In totaal konden drie proefsleuven worden gegraven met een totale oppervlakte van iets meer dan 100 m².

In de bodemopbouw was duidelijk een dik veenpakket zichtbaar met daarop zandige afzettingen van een meerwal en een pakket kiekklei van maximaal 0,7 m dikte.

In de sleuven is verder een beperkte hoeveelheid aan archeologische gegevens naar voren gekomen. Enkele koeienpoten op een diepte van circa 3 m - NAP moeten hoogstwaarschijnlijk worden toegekend aan de prehistorie. In deze periode was het gebied niet bewoonbaar, maar blijikbaar wel doorwaadbaar voor vee.

Middeleeuwse resten werden verwacht op de bovenkant van het veen. In werkput 2 werd een stuk hout gevonden waarvan niet met zekerheid kon worden gezegd of het een natuurlijke tak betrof, het hout afkomstig was van een verspoelde nederzetting in de buurt of dat het daar door mensen was neergelegd. Wel kon worden aangetoond dat de top van de meerwalafzetting in werkput 1, hoogstwaarschijnlijk extensief, in gebruik is geweest aan de hand van een klein rond spoor en de verrommeling van de meerwalafzetting aan de oostzijde van het plangebied. Tot de Nieuwe Tijd kunnen enkele bodemverbeteringskuilen of moesbedden gerekend worden. Ook werd een sloot gevonden die was opgevuld met plastic en bloembollenafval. In de sloot werd tevens vondstmateriaal aangetroffen uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Deze sloot was de westelijke erfgrens van een stolpboerderij die staat weergegeven op een kadasterkaart uit 1826. Binnen de eerste meter vanaf maaiveld worden op basis van het proefsleuvenonderzoek geen archeologische resten in het plangebied verwacht.

6.2 Waardestelling

Doel van een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven is, naast het toetsen van het verwachtingsmodel, het in kaart brengen en waarderen van verschillende vindplaatsen binnen het plangebied. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen duidelijke sporen van bewoning aangetroffen. Zowel uit de prehistorie als uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd werden sporadisch resten teruggevonden van extensief gebruik.

Decriteria die worden gehanteerd bij belevingsaspecten zijn 'schoonheid' en 'herinneringswaarde'. Voor het gehele plangebied zijn deze criteria niet van toepassing. Het vroegmiddeleeuwse cultuurlandschap is hier in het landschap onzichtbaar, noch bestaan herinneringen aan deze periode.

Voor de waardering van fysieke kwaliteit dient men te kijken naar de criteria 'gaafheid' en 'conservering' (tabel 1). Voor het gehele onderzochte gebied geldt voor vrijwel alle parameters een lage score. Voor de waardering van de inhoudelijke kwaliteit wordt naar de mate van zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en de representativiteit van de vindplaats gekeken. Ook hier scoort het hele plangebied met drie punten laag op.

Voor het plangebied geldt een lage puntenscore voor de fysieke kwaliteit, waarna de inhoudelijke

kwaliteit dient te worden beoordeeld. Deze scoort eveneens laag, waardoor de archeologische resten niet behoudenswaardig zijn.

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
<i>Beleving</i>	Schoonheid	geen score		
	Herinneringswaarde	geen score		
<i>Fysieke kwaliteit</i>	Gaafheid			1
	Conservering			2
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Representativiteit			n.v.t

Tabel 1. De waardering van plangebied Kleingouw 178 te Andijk.

6.3 Selectieadvies en aanbevelingen

Zoals hierboven reeds aangegeven kan op basis van het proefsleuvenonderzoek worden bepaald dat binnen de eerste meter onder maaiveld geen archeologische vindplaatsen aanwezig zullen zijn. Het grootste gedeelte van het plangebied zal bij de bouwwerkzaamheden niet tot die diepte worden verstoord — de enige uitzondering hierop zijn de vier nieuw te bouwen woningen met een oppervlakte van 420 m². Met het proefsleuvenonderzoek is iets meer dan 100 m² onderzocht (circa 25%). De resultaten van dit onderzoek zijn als niet behoudenswaardig beoordeeld.

Nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg is daardoor niet noodzakelijk. Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

Indien tijdens de uitvoering van de bouwwerkzaamheden vondstmateriaal wordt aangetroffen, dient dit aan Archeologie West-Friesland te worden gemeld. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van de bouwwerkzaamheden wordt aangetroffen is (conform de Monumentenwet) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland aan het Provinciaal Depot van Bodenvondsten in Castricum worden aangeleverd.

Literatuur

- Berg, G. van den, 2009: Inventariserend Veldonderzoek Proefpolder, gemeente Andijk, *Hollandia reeks* 257, Zaandijk.
- Boon, P., 1991: Voorland en inlagen. De Westfriese strijd tegen het buitenwater, in *West-Frieslands Oud en Nieuw* 58, 78-111.
- Ente, P.J., 1963. Een bodemkartering van het tuinbouwcentrum 'De Streek'. *De bodemkartering van Nederland*, deel XXI. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Gerritsen, S. & W. Stellingwerf, 2019. De Gekroonde Zwaan. De archeologie van een Westfriese herberg aan de Zesstedenweg 203 in Grootebroek, gemeente Stede Broec. *West-Friese Archeologische Rapporten* 135.
- Kölker, B. & J. de Bruin, 2007: West-Friese watermolens op de kaart van Joost Jansz. Beeldsnijder (1575-1608) en op de kaarten van het Groot Proces (1638), in: *West-Friesland Oud & Nieuw*, 74e jaarboek *Westfries Genootschap*, Westfries Genootschap, Hoorn.
- Miller, G.L., 1991. A Revised Set of CC Index Values for Classification and Economic Scaling of English Ceramics from 1787 to 1880. *Historical Archaeology* 25/1. 1-25.
- Rietkerk, M., 2010: Plangebied Singerspad te Andijk, gemeente Andijk; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, *RAAP-Notitie* 3391, RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.
- Roessingh, W. & E. Lohof (red.), 2011. Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen-Kadijken. *ADC Rapport 2200/ADC Monografie* 11, Amersfoort.
- Steege, B.C., ter, 2018. Programma van Eisen voor een proefsleuvenonderzoek op het perceel Kleingouw 178 te Andijk, gemeente Medemblik. Hoorn.
- Stellingwerf, W. & M.H. Bartels, 2018. Archeologische Quickscan Kleingouw 178, Andijk, gemeente Medemblik (adviesnummer 18065). Archeologie West-Friesland, Hoorn.
- Soetens, J.A., 2001. *In glas verpakt = Packaged in glas. European Bottles. Their History and Production*, Amsterdam.
- Soonius, C. & J. van Leeuwen, 2018. *Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Medemblik*, West-Friese Archeologische Notities 6.
- Van Zijverden, W.K., 2017. *After the deluge, a palaeogeographical reconstruction of Bronze Age West-Frisia (2000-800 BC)*. Sidestone Press, Leiden.
- Verduin, J.T. & C.M. Soonius, 2014. *Archeologisch Bureauonderzoek de Molenweg 13-14 en*

18-20 in Andijk, gemeente Medemblik (ABO). Archeologie West-Friesland, Hoorn.

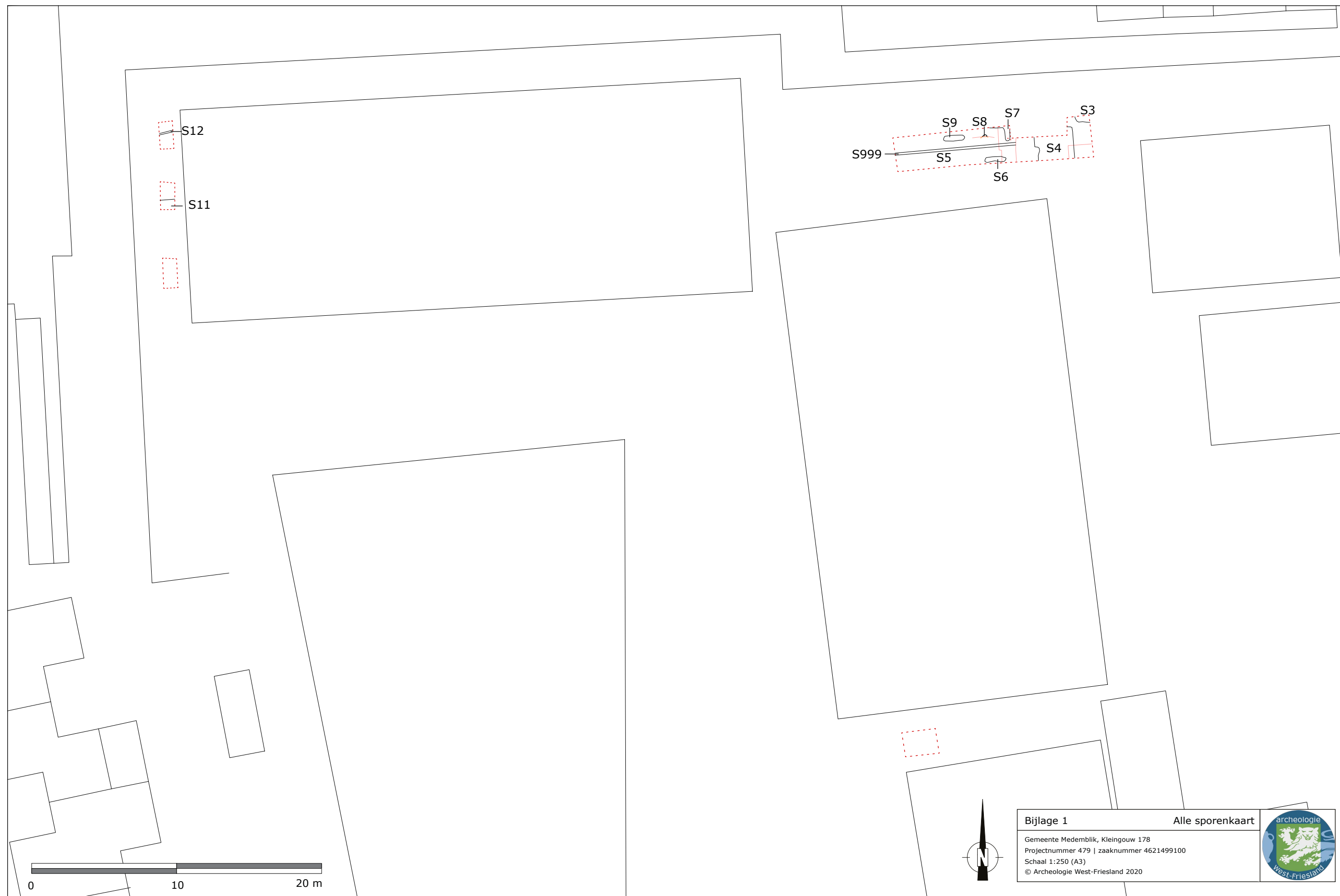
Vos, P. & S. de Vries 2013. *2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*. Deltares, Utrecht.

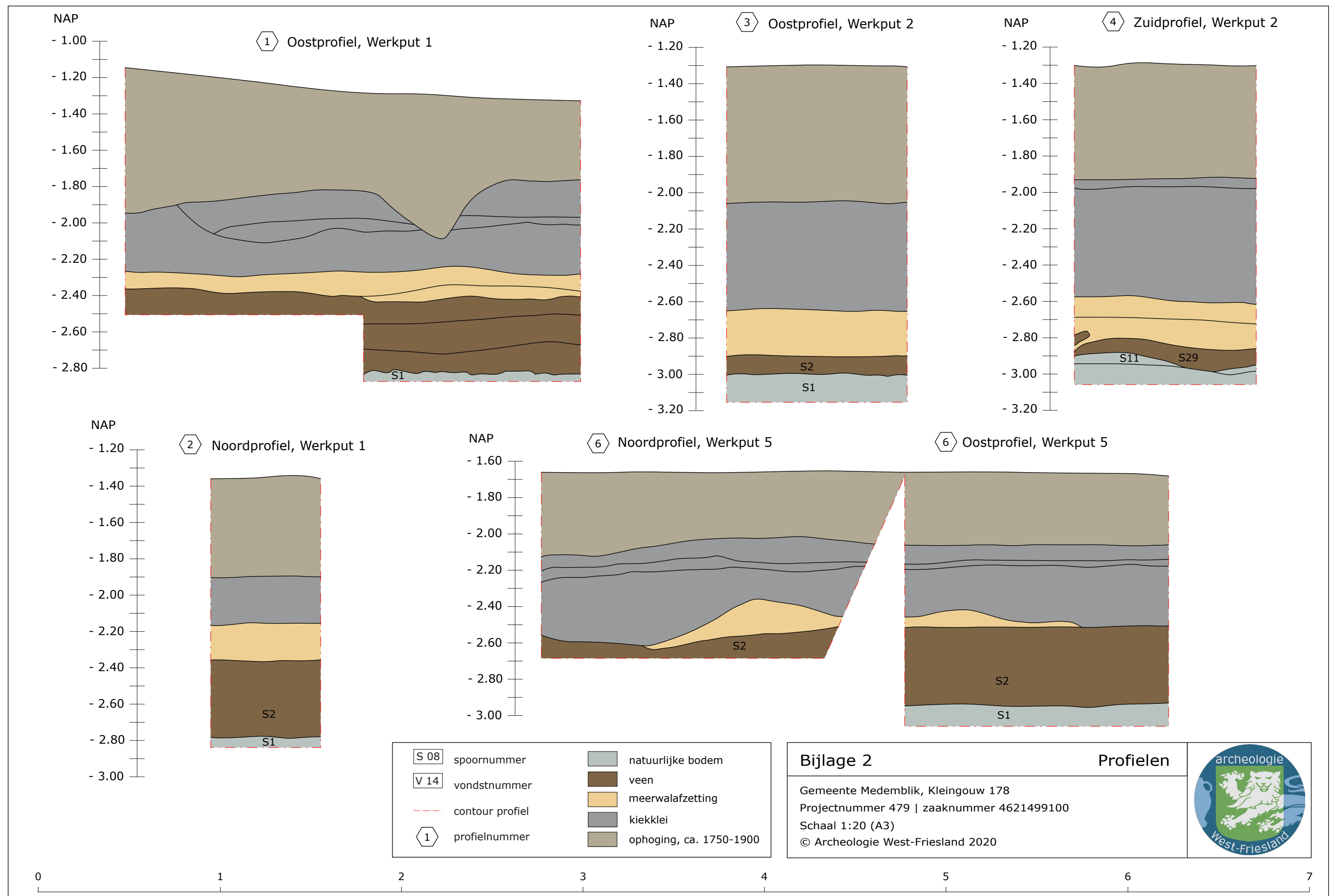
Internetbronnen

Carpentier, D. & J. Rickard, 2001. Slip Decoration in the Age of Industrialization. *Ceramics in America* 2001, www.chipstone.org/article.php/9/Ceramics-in-America-2001/Slip-Decoration-in-the-Age-of-Industrialization.

Westfries Genootschap: www.westfriesgenootschap.nl.

Nationale Onderzoeksagenda Archeologie 2.0: <https://archeologieinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/noaa>.

ISSN: 2468-3280 (print)
ISSN: 2665-9379 (online)